

Kunnanhallitus
Kunnanhallitus
Kunnanvaltuusto

5.10.2016
24.10.2016
25.10.2016

316
351
79

Lausunto sote-maakuntauudistusesityksestä ja siihen liittyvästä lakiluonnoskokoelmasta

Kh 263 §
Liite 1

Valtioneuvoston kanslia
Saapunut
28. 10. 2016
VNKi 20991 09 / 2016

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä valtiovarainministeriö pyytävät jakelussa mainituilta tahoilta mm. kunnilta lausunnot luonnoksesta hallituksen esitykseksi maakuntauudistukseksi sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi. Myös muut kuin jakelussa mainitut tahot voivat antaa asiassa lausuntonsa.

Lausuntopyynnön kohteena olevalla hallituksen esityksellä on tarkoitus muun muassa perustaa uudet maakunnat sekä säätää maakuntien hallinnosta ja taloudesta, siirtää järjestämisvastuu sosiaali- ja terveystaloukselta kunnilta maakunnille, säätää maakuntien saamasta rahoituksesta, rahoituksen keräämisen veroperusteista, uudistuksen voimaantulusta, henkilöstön asemasta sekä omaisuusjärjestelyistä. Lisäksi tarkoitus on kuntiin jäljelle jäävien peruspalvelujen osalta säätää uusi kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä. Muiden kuin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirrosta maakunnille sekä rahoituksesta valmistellaan erillinen hallituksen esitys.

Lausuntopyyntöön vastataan sähköisellä kyselyllä, jossa on kohdennettuja kysymyksiä luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Kyselyyn annettuja vastauksia on mahdollista perustella, minkä lisäksi kyselyyn on varattu runsaasti tilaa myös vapaamuotoiselle kommentoinnille.

Lausuntopyynnön materiaalit löytyvät Internet-osoitteesta:
<http://alueuudistus.fi/hallituksen-esitysluonnos-31-8-2016>

Uudistuksen voimaantulolaki sisältää säännökset maakuntajaosta. Mikäli kunta päättää esittää kunnan kuulumista voimaantulolain 5 §:n mukaisesta maakuntajaosta poikkeavaan maakuntaan, päätöksestä tulee toimittaa kunnanvaltuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön.

Lausunnot pyydetään toimittamaan sosiaali- ja terveysministeriöön 9.11.2016 klo 16.15 mennessä. Annetut vastaukset ovat julkisia. Lausuntoyhteenvedossa otetaan huomioon vain määräaikaan saapuneet lausunnot.

Rautalammissa on valmisteltu lausuntoa ja ajatus on se, että peruslausunnon lisäksi ministeriöille, maakuntaliitolle, Pohjois-Savon ELY-keskusk-selle perustuslakivaliokunnalle, hallintovaliokunnalle, Pohjois-Savon kansanedustajille sekä kuntaliitolle toimitetaan Rautalammin kunnanvaltuuston asiakokonaisuutta koskeva lausunto.

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖ
31-10-2016
SM 068:00 / 2015

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet		
Lautakunta	Hallitus	Valtuusto
		<i>P.P.</i> <i>JA</i>

Otteen oikeaksi todistaa

Kunnanhallitus
Kunnanhallitus
Kunnanvaltuusto

5.10.2016
24.10.2016
25.10.2016

317
352
80

Alustavaa lausuntoa on valmistelu viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden toimesta, *liite 1*.

Lausunto rakennetaan kahdesta osasta yleisestä osasta sekä osasta, jossa ministeriöt ovat pyytäneet kuntia vastaamaan laatimiinsa kysymyksiin. Kunnanhallitus valmistelee lausuntoluonnoksen valtuustolle.

Kunnanjohtajan ehdotus:

Alustavaa lausunnon yleistä osaa esitellään kunnanhallitukselle. Valmistelutyö jatkuu kunnanhallituksen kokouksen jälkeen.

Päätös:

Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti ehdotuksen.

Kh 291 §
Liitteet 12-13

Hallintojohtajan ehdotus:

Kunnanhallitus päättää ehdottaa kunnanvaltuustolle, että sote-maakuntaudistusesityksestä ja siihen liittyvästä lakiluonnoksesta annetaan *liitteen 12* mukainen lausunto, minkä lisäksi annetaan vastaus ministeriöiden pyytämiin kysymyksiin, *liite 13*.

Päätös:

Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti ehdotuksen.

Kv 59 §
Liitteet 8-9

Päätös:

Puheenjohtajan avattua keskustelun Juho Pahajoki teki seuraavan lisäesityksen liitteen 9 kohtaan 16:
”Kun uutta oppilas- ja opiskelijahuoltolakia säädettiin, opiskelijahuolto- palvelut määriteltiin lähipalveluksi. Tiedonkulku, oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen sekä ongelmien ehkäisy yhdessä opettajien kanssa on tuloksellista, kun kuraattori ja psykologi sijoittuvat opetustoimen hallinnon alle.

Kuntien pitää sote-uudistuksenkin jälkeen saada itse päättää, haluavatko ne järjestää opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut itse, yhdes-

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet			Otteen oikeaksi todistaa
Lautakunta	Hallitus	Valtuusto	
			

sä muiden kuntien kanssa vai antaa järjestämisvastuun maakunnalle. Jotta kuraattori- ja psykologipalveluissa säilyy yhdenmukainen palvelutaso, täytyy näiden palveluiden toteuttamiseen kunnissa myös myöntää suora rahoitus.” Raija Haukka, Kaija Satuli ja Mika Koukkari kannattivat Pahajoen tekemää lisäyksesitystä.

Kaija Satuli lisäyksesityksen lausunnon samaan kohtaan:

”Itseasiassa koko sosiaalipuoli pitäisi jättää kuntien vastuulle, koska kunnalle ennaltaehkäisykin nyt jää.” Tauno Herranen kannatti Satulin tekemää lisäyksesitystä.

Puheenjohtaja tiedusteli voiko kunnanvaltuusto yksimielisesti tehdä em. lisäykset sote-lausunnon kohtaan 16 ja kaikki valtuutetut hyväksyivät yksimielisesti lisäyksesitykset.

Pöytäkirjantarkastajien nimikirjaimet			
	Lautakunta	Hallitus	Valtuusto
			<i>J.P. PA</i>

Otteen oikeaksi todistaa

Tarkastetusta ja 27/10.2016 nähtävänä olleesta pöytäkirjasta annetun otteen oikeaksi todistaa:

Rautalammin 27/10 2016

Pöytäkirjanpitäjä/

keskusarkistonhoitaja

Janne

24.10.2016

	Pvm	Liite nro
Itk		
K.hall.	24.10.2016	12
K.vait.	25.10.2016	2

Valtioneuvostolle
Valtiovarainministeriölle
Hallintovaliokunnalle
Perustuslakivaliokunnalle

RAUTALAMMIN KUNNAN LAUSUNTO MAAKUNTA- JA SOTE-UUDISTUKSEEN LIITTYVÄSTÄ LAINSÄÄDÄNTÖLUONNOSKOKONAISUUDESTA

Perustuslain 121 §:n mukaan Suomi jakaantuu kuntiin, joiden asukkaiden itsehallinto on turvattu perustuslaissa. Euroopan neuvoston paikallisen itsehallinnon peruskirjan 8. artiklan mukaan hallinnollinen valta on valtuustolla tai muulla kansalaisten valitsemalla kokouksella. Peruskirjan mukaan paikallisviranomaisten aluerajoja ei saa muuttaa neuvottelematta ensin asianomaisten kuntien kanssa. Kunnalla tulee olla mahdollisuus päättää sisäisistä hallintorakenteistaan, vaikka lainsäädännössä voidaan säätää niitä koskevista yleisistä periaatteista. Paikallisviranomaiset ovat kansallisen talouspolitiikan rajoissa oikeutettuja omiin taloudellisiin voimavaroihin. Kuka siis voi ja saa valvoa ja miten itsehallinnollisia kuntia valvotaan ja kuka valvoo valvoja? Tämä asia konkretisoituu esim. maakuntauudistuksen maakäyttöön ja kaavoitukseen liittyvässä päätöksenteossa, valvonnassa ja lupa-asioissa. Ohjaako ja valvooko tulevaisuudessa valtio ja maakunta yhdessä yhä keskitetymin viranomaisine kuntien kaavoitusta ja rakentamista?

Rautalammin kunta katsoo, että keskeneräisestä lakiluonnoskokoelmasta, jossa on ja johon on tulossa mukaan vielä lisää kansalaisia ja kuntia koskevia säädöksiä, joita joudutaan tarkastelemaan perustuslain näkökulmasta, ei voida antaa lopullista lausuntoa. Kunta katsoo, että ministeriöiden tulisi pyytää lausunnot ja kuulla kuntia vielä sen jälkeenkin, kun lausuntokierroksesta annetut kuntien muutosesitykset on otettu huomioon lopullisissa sote- ja maakuntauudistusta koskevissa lakiluonnoksissa.

Vuonna 2006 käynnistyneillä kuntarakenne- ja sote-uudistusesityksillä ja myöhemmillä maakuntauudistuksella ei ole haluttu edistää Euroopan Unionin yhtä keskeistä periaatetta eli *subsidiariteetti-periaatetta*. Osoitus subsidiariteetin toteutumisesta maakuntauudistuksessa olisi ministeriöille kasaantuneen julkisten tehtävien ja päätöksentekovallan siirtämisestä laajasti maakunnille. Subsidiariteetti-periaatteen ja kunnallisen itsehallinnon välinen yhteys ilmenee siinä, että kunnallista itsehallintoa pidetään *subsidiariteetin ilmauksena, koska julkisten asioiden hoidon pitää yleensä ensisijaisesti kuulua Euroopan neuvoston kunnallisen itsehallinnon peruskirjan 4. artiklan 3. kohdan mukaan sille viranomaiselle, joka on kansalaista lähimpänä (Ryynänen 1997, 24). Eurooppa-oikeudellisessa yhteydessä unionisopimuksessa subsidiariteetti-periaatteella tarkoitetaan puolestaan tehokkuus- ja optimointikäskyä. Periaatteella ei tarkoiteta hallinnon rakentamista alhaalta ylös, jolloin ylemmän tahon puuttuminen on mahdollista ainoastaan silloin, jos alempi taho ei kykene tehtävää hoitamaan. Tämä suomalaiselle kunnallishallinnolle vieras ajattelu ja tulkinta merkitsevät sitä, että tehokkuus- ja optimointikäsky ei vahvista paikallista rakennetta, vaan tukee eurooppalaista sentralismia (Nummela-Ryynänen 1993, 163-164).*

1. Lainsäädäntöuudistuksen lähtökohta ja toteutustapa

- Edellisestä on seurannut se, että kunnat ovat olleet ja ovat edelleen ajopuina valtion keskusohjauksessa sosiaali- ja terveydenhoidon, maakuntien ja kuntakentän välisen vallan ja tehtävien uudistuksissa.
- Toinen valmistelu puute on ollut se, että vaikka valtaosa sosiaali- ja terveydenhoidon, maakuntaliittojen ja erilaisten maakunnallisten kuntayhtymien toiminnoista on ollut kuntien omistamaa, kuntalähtöistä taloudellisesti ohjattua ja hallinnoivaa palvelutoimintaa, eivät kunnat ole kuitenkaan päässeet valmistelemaan uudistuksia. Lopputuloksena on se, että kuntien budjetista ja toiminnoista suunnitellaan riistettäväksi yli 50 % pois, ja esim. kunnissa ja kaupungeissa usein toimiva sosiaalitoimi otetaan kunnilta maakunnille. Erikoissairaanhoito ja terveydenhoito ovat saaneet sote-uudistuksessa johtavan

erityisaseman suhteessa sosiaalitoimeen. Perustuslain suomen kunnallisen itsehallinnon ja autonomian valossa kuntien tulisi olla valmistelutyössä korostuneesti mukana.

- Kolmas valmistelua koskeva puute, joka rajoittaa kuntien itsemääräämisoikeuteen liittyvää itsehallinnollista ja autonomista asemaa, on ollut se, että vielä tässäkään lausuntokierroksessa ei ole mukana sitä asiakokonaisuutta, joka liittyy kansalaisen vapaaseen harkintaan ts. valinnanvapauteen vapaasti valita sote-palvelunsa. Kuka ja miten sote-palveluiden rahoitus hoidetaan, kun nyt jo tiedetään se, että 1.1.2014 alkaen jokaisella EU-kansalaisella on ollut mahdollisuus hakea terveydenhoidon palvelut siitä unionin jäsenmaasta, mistä ne omasta näkökulmasta parhaimmin ja laadukkaimmin on ollut saatavissa?

- Neljäs puute on ollut se, että sote- ja maakuntauudistuksia käynnistettäessä tältäkin hallitukselta ovat puuttuneet parlamentaarisesti asetetut yhteiset tavoitteet ja painotukset. Tavoitteet ovat vaihtuneet toistuvasti hallitusten vaihtuessa.

Valmistuneiden selvitysten mukaan kuntatoimijat eivät ole olleet tyytyväisiä vuosina 2011-2014 kuntiin kohdistuneiden uudistusprosessien kunta-valtiosuhteeseen (Jari Stenvall ym. 2015, 77-82). Valitavasti kunta-valtio -suhteen osalta valmistelutilanne ei ole kovin paljon muuttunut pääministeri Sipilän hallituksen aikana. Jari Stenvallin ym. (2015) selvitys kunta-valtiosuhteesta osoitti, että vuosina 2011-2014 vuorovaikutus ja suhteet kansallisten ja kunnallisten toimijoiden välillä eivät olleet tukenneet kunta-valtio-kumppanuutta ja toiminnallista yhteistyötä. Näkemystä tuki 81 % kyselyyn vastanneista toimijoista (N=454). **Lisäksi vastanneista toimijoista 90 % katsoi, että valmistelu ei ollut vaikuttanut kunta-valtiosuhteeseen myönteisesti.** Vain muutama vastaajista katsoi, että uudistuksella olisi ollut positiivinen vaikutus kunta-valtio -suhteeseen. Selvityksen mukaan vastaajat moittivat silloista uudistusprosessia ja toteutustapaa sekä kuntia syyllistävää, väheksyvää ja halveksivaa valmisteluasennetta. Kyselyyn vastaajien mielestä uudistus oli yritetty viedä läpi ilman tutkimustietoa. Kuntatoimijoiden vastauksista paistoi valtioon liittyvä suuri epäluottamus ja suoranainen vihamielisyys (Stenvall ym. 2015, 79). Tutkimuksen mukaan politiikan kenttä sen sijaan katsoi, että Suomeen oltiin rakentamassa uniikkia järjestelmää, johon ei ollutkaan saatavissa tutkimustietoa, ja esim. yksityisten palvelutuottajien asema sosiaali- ja terveystalouden uudistuksessa oli vain yksi median esille nostama ja ristiriitoja aiheuttava osakokonaisuus. Vuosien 2011-2014 selvityksessä kuntakentän toimijat katsoivat, että kunta- ja sote-uudistuksen vaikutukset olivat negatiivisia. Toteutustapaa moitittiin ja katsottiin, että politiikan kentällä ei ollut ymmärretty kunnallisen itsehallinnon roolia, jonka seurauksena oli syntynyt vastarintaa. Kuntia ei ollut otettu mukaan valmistelu- ja muutosprosessiin. Järjestelmä- ja rakennekeskeistä uudistusmallia noudattaen hallitukset olivat edenneet, uhonneet ja uhkailleet jopa kuntiin kohdistuvilla pakkoliitoksilla.

Maakunta- ja sote-uudistuksessa toimiva hallitus noudattaa nyt aikaisempia toimintatapoja. Valtion virkamiehet ja hallituksen ministerit uhoavat, että kunnat eivät enää esim. 1.1.2019 jälkeen saa hoitaa sote-asioita (terveys-, sairaanhoito- ja sosiaalitoimen asiat). Valtio ottaa lakiluonnosten mukaan kunnilta pois toimivaltuudet. **Lainsäädännössä esitetty voimakas keskusohjattu valtio- ja ministeriöohjaus luovat epävarmuustekijöitä maakuntien sote-palveluihin sen johdosta, koska valtio-ohjauksella vaaleilla valitusta maakuntavaltuustosta uhkaa tulla pseudo-demokraattinen toimielin, jolla on vain näennäisestä ja keinotekoista valtaa oman maakuntansa esim. terveys- ja sosiaalitoimen asioihin ja rahankäyttöön. Seuraa demokratiavaje.** Tämä korostuu siitäkin syystä, että maakuntahallinnolle ei ole annettu verotusoikeutta. Maakunta palvelujen järjestäjänä ja toisaalta valtio taloudellisena vastuutoimijana muodostavat yhdessä *instituutioparin*, jossa valta- ja vastuusuhteet sote-asioissa ovat oikeudellisesti ristiriidassa keskenään vallan ja vastuun näkökulmasta.

Jos kunnat eivät saa esim. vapaaseen sopimusoikeuteen liittyen perustaa kumppanien ja toimijoiden kanssa sote-yrityksiä, loukataan syvästi kuntien perustuslaillisia oikeuksia. Paradoksaalista tässä on se, että kunnille kuntalaissa on kuitenkin määritelty kansalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtäviä, jotka liittyvät kunnan elinvoimaisuuteen ja kehitykseen. Kansalaisten valinnanvapautta ja hoitoon pääsyä halutaan lisätä, mutta samanaikaisesti maaseudulta ja maaseutumaisista kaupungeista uhataan keskittää sote-palvelut siten, että "sosiaali- ja terveystaloukskeskuksia" sijoitetaan ennistä harvemmille paikkakunnille. Lakiluonnosten valmistuttua valtion viesti kuntakentälle on ollut se,

että maakunnat itse päättävät siitä, miten sote-palvelut maakunnissa järjestetään. Maakuntia holhoava ja keskusohjauksen vahvistamista maakuntien tuleva toiminta- ja rahoitusmalli kuitenkin maakunnan sisällä ennakoi rajoituksia ja esteitä sote-palveluiden vapaaseen järjestämiseen. Suomessa kaikki kuntia ei ole otettu mukaan valmistelemaan ja suunnittelemaan sote- ja maakuntahallintoa, vaikka kunnilla on ollut nykyisen lainsäädännön pohjalta omistajuus useisiin toimialakokonaisuuksiin.

2. Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirja ja rahoitusperiaate

Euroopan Paikallisen itsehallinnon peruskirjan sisällön tarkoitus on estää kuntien muuttuminen valtiotahdon mekaanisiksi toteuttajiksi. Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9.2. artiklan mukaan paikallisviranomaisten (kunnat ja kaupungit) voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa tai muussa laissa. **Perustuslain näkökulmasta keskeisiä kysymyksiä, jotka koskettavat kuntia julkisina itsehallinnollisina ja autonomisina päätösvaltaa käyttävinä orgaaneina ovat:**

- Itsehallintoon liittyvä itsenäinen ja sisäinen oikeus päättää yleiseen toimialan puitteissa resursseista ja toiminnasta ja
- rahoitusvastuuseen liittyvänä tosiasialliset edellytykset suoriutua tehtävistään sen jälkeen, kun suunniteltu sote- ja maakuntaudistus on 1.1.2019 astunut voimaan.

3. Suomen perustuslaki

Suomen perustuslain 121 § takaa kunnille laajan ja itsenäisen autonomian ja liikkumavaran. Enimmäkseen ministeriöiden virkamiestyönä ilman laajaa parlamentaarista valmistelua kuntiin syksyllä 2016 lausunnoille lähetetyt maakunta- ja sote-uudistukseen liittyvät **lakiluonnokset supistavat ja leikkaavat perustuslain vastaisesti kuntien toiminnallista ja taloudellista liikkumavaraa**. Mikä on kunnan tai kaupungin liikkumavara, joka jää radikaalin kuntauudistuksen jälkeen kunnille? Mitä todellisia kansalaisia palvelevia tehtäviä kunnille koulutuksen lisäksi ylipäättään jää? Mikä on kunnan liikkumavara, kun kuntia ohjaa lakiluonnosten mukaan tulevaisuudessa entistä tiukemmin toisaalta maakunta ja toisaalta valtio. Valtio-kunta -suhdetta ei ole uudistuksessa selvitetty ja tutkittu toistuvasti kiireeseen vedoten. Valtion ja maakunnan keskusohjaamassa duaalijärjestelmässä ovat suuremmat "hartiat", mutta rakenteen riski on siinä, että kansalaisten ja asiakkaiden palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa korostuvat liikaa asiakkaan valinnanvapaus, tehokkuus ja tuloksellisuus. Kunnan ja kuntalaisen näkökulmasta palvelujen saavutettavuus on toissijainen määre. **Maaseutumaisissa kunnissa ja kaupungeissa liiketoimintaan ja ansaintalogiikkaan perustuvat yksityiset sote-palvelut voivat olla liiketaloudellisesti kannattamattomia**, koska juuri maaseudulla ja haja-asutusseuduilla sote- ja hoiva-alan yritykset eivät kykene toimimaan liiketaloudellisesti. Tällöin tarvitaan julkisoikeudellista toimijaa, mutta sote-uudistukseen liittyvä lainsäädäntö ei näytä varmistavan esim. maakuntainstituution maaseudulle varmentamaa sote-palvelua. Maaseudulla sijaitsee yleensä vähän sairaanhoidon ja sosiaalitoimen palveluja tuottavia yrityksiä. **Tärkeää on huomata se, että suomalaisella maaseudulla ja maaseutumaisissa ympäristöissä asuu edelleen 1,3 miljoonaa suomalaista.**

4. Peruspalveluja koskeva rahoitusperiaate

Sote-uudistuksessa esitetään haja-asutusseuduille julkisia, yksityisiä tai kansalaisjärjestöjen järjestämiä tai tuottamia sote-palveluja. Palveluja voidaan tarjota liikkuvista palvelupisteistä. Mikään ei ole kuitenkaan helpompaa kuin virkamiehen tai poliittisen toimielimen päätöksellä lakkauttaa julkisesti rahoitettu liikkuva sote-palveluja jakava palvelupiste tai liiketoiminnallisesti kannattamaton terveys- ja hoitopalveluyksikkö. **Kun sote-palvelut keskittyvät, maksavat siinä tapauksessa maaseudulla ja haja-asutusalueilla asuvat kansalaiset sote-palveluihin hakeutumisen (logistiikkakustannukset) ja palvelujen etsimiseen ja ajankäyttöön liittyvät kustannukset**. Hypoteesia vahvistaa se, että juuri potilaan ja asiakkaan valinnanvapauteen liittyvä rahoitusmekanismi on tuntematon muutoin kuin palvelusetelin osalta. Valtion tuleekin tarkastella etukäteen harkiten kuntien ja valtion rahoitusperiaatetta kokonaisuutena. Perustuslakiin perustuva rahoitusperiaate merkitsee sitä, että paikallisilla viranomaisilla tulee olla käytössä riittävät taloudelliset resurssit erityisesti lakisäateisiin tehtäviinsä.

Rahoitusperiaate on tunnistettu perusoikeusuudistuksessa (HE 309/1993 s. 26). Kunnille mahdollisesti aiheutuvista uusista tehtävistä ja velvoitteista on säädettävä lailla. Perustuslakia koskevien tulkintojen mukaan tehtäviä säädettäessä valtion on huolehdittava siitä, että kunnilla ovat tosiasialliset edellytykset suoriutua tehtävistään. Vaikka toisaalta sote- ja maakuntauudistuksessa voidaan katsoa kuntien tehtävien vähenevän 1.1.2019 alkaen, ei ole perusteltua olettaa, että rahoitusperiaate ei sanotussa tilanteessa kiinnittyisi perustuslain 121 §:ään eli valtiosääntöön muutuneiden ja uudistuneiden olosuhteiden jälkeenkin, eikä rahoitusperiaatetta enää olisi pidettävä valtiosääntöoikeudellisena valtiota ohjaava ja velvoittava periaatteena. Riittävätkö kaikkien kuntien resurssit myös tulevaisuudessa sivistyspalvelujen tuottamiseen? Väestön keskittyessä kasvukeskuksiin ja syntyvyyden laskiessa, voi perusopetuksen järjestäminen yhden kunnan toimesta olla taloudellisesti mahdotonta. Sivistyspalvelut ovat olennainen osa elinvoimaista kuntaa.

5. Sote-uudistuksella pyrkimys kansalaisten yhdenvertaisuuteen

Hyvinvointivaltion rakentamiskauden keskeinen tavoite on ollut pyrkimys kansalaisten yhdenvertaisuuteen. Tämä sama tavoite on sote-uudistuksessa ollut keskeinen argumentaatio. Kansalaisten yhdenvertaisuutta ei voida kuitenkaan saavuttaa tiukalla yhdenmukaisuudella eikä yksityiskohtaisella sääntelyllä ja valtion valvonnalla (vrt. Ryyänen 2004, 75), mihin nyt sote-uudistuksessa pyritään (vrt. terveyskeskuslääkärille pääsy). Ryyänen mielestä riittävän laaja ja omavastuinen kunnallishallinto ei estä kansalaisten yhdenvertaisuutta (vrt. HE 192/1994 vp s. 19 ja HE 86/1997 vp.). Hallinnollisen valtion valvonnan oikeutus on monin osin menettänyt perustansa, vaikka perustuslain 22 §:ssä säädetyn vaatimuksen mukaan julkisen vallan eli valtion valvonnalla on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen (Ryyänen 2004, 76).

6. Kunnilla on oltava resurssit sivistyspalvelujen tuottamiseen

Sivistyspalvelujen järjestäminen tulee muodostamaan merkittävimmän osan kuntien palvelutuotannosta, jos sote-palvelujen vastuu siirtyy kunnilta maakunnille. Koko Suomea koskevat tasa-arvoiset sivistyspalvelut vaarantuvat, mikäli kuntien valtionosuusjärjestelmää ja kunnallisveroprosenttia leikataan samanaikaisesti. Arviolta noin 60 prosenttia kunnan talousarvioon varatuista rahoista jatkossa käytetään sivistyspalveluiden tuottamiseen. Perustuslain nojalla valtiolla ja kunnilla on yhteinen vastuu myös sivistyspalveluista. Toiminta- ja verotulot sekä valtion osuudet yhdessä ovat kunnan elinvoimaisuuden edellytys ja säätelee kunnan kykyä tuottaa kuntalaisille laadukkaita palveluja. **Valtion määräaikainen 12,3 % -yksikön kunnallisveroprosentin leikkaus ja samanaikaisesti suunnitellut kuntien valtionosuuksien leikkaukset 100 €/kuntalainen ovat perustuslain tarkoittaman rahoitusperiaatteen ja -vastuun näkökulmista perustuslain vastaisia suunnitelmia. Yksittäisen kunnat ja kaupungit eivät taloudellisesti kykene selviämään samanaikaisesti toteutetuista kunnallisveroprosentin ja valtionosuuksien leikkauksista.** Vaikkakin valtionosuuksien leikkaus on suunniteltu toteutettavaksi portaittain ja veroprosentin nostokielto olisi määräaikainen. Kunnat ovat kunnallisverosta tehtävillä vähennyksillä rahoittaneet vuosikautia osansa kansalaisille annetuista veron alennuksista. Kun Suomi on ratifioinut Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan, voidaan perustellusti olettaa ja vaatia, että kuntia koskeva rahoitusperiaate saa meillä kaikissa olosuhteissa myös rakennemuutosten aikana institutionaalisen tukensa valtiosääntöoikeudellisena periaatteena. Rahoitusperiaate on muodollinen osa peruskirjan sääntelyä. Kun EU:n paikallishallinnon peruskirja saatettiin voimaan, hallitus korosti (HE 235/1990 vp s. 5), että valtionapujärjestelmällä valtio turvaa kuntien voimavarat lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Euroopan neuvosto on määritellyt jäsenvaltioille kuntien ja valtion rahoitusperiaatteen rahoitusmuodoiksi verotus- ja valtionosuusjärjestelmän.

7. Kela

Kansalaisten näkökulmasta Kelan asemaa kuntien sosiaalitoimen asioiden tulevana järjestäjänä korostaa se, että Kelalle 1.1.2017 siirtyy toimeentulotuen perusosan maksaminen ja ainoastaan lisäosan ts. harkinnanvaraisen osuuden maksaminen jää kunnille. Kun ihminen ja toimeentulosaaja on yksi kokonaisuus, ontuu yksilön tai perheiden toimeentulotukitarpeiden kokonaisuuden hallinta ja harkinta toiminnallisesti ja taloudellisesti. **Sote-muutoksessa kansalaisen sosiaalitoimen asioiden ja toimintojen pirstaloituminen voi synnyttää uusia yksilöä ja kuntia koskevia taloudellisia ongelmia.**

8. Kunnan yleinen toimiala

Aimo Rynnäsen (2004) mukaan modernissa yhteiskunnassa kunnat tehtävät voidaan jakaa kolmeen ryhmään: 1) vapaaehtoiisiin (yleistoimivalta), 2) lailla erikseen säädettyihin ja 3) kansalaisasioihin. Ensimmäisiin asioihin ei voida ulottaa hallinnollista valtion valvontaa muutoin kuin lainkäytön muodossa. Lailla erikseen säädettyihin tehtäviin sisältyy yhteistoiminnallinen vastuun otto, eikä siihen kovin helposti istu valtionvalvonta, eikä valtionvalvonta istu myöskään kansalaisasioihin. Kuntalain 7 §:n mukaan kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille laissa erikseen säädetty tehtävät. Laissa säädetään myös siitä, kun tehtäviä on järjestettävä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa (*lakisääteinen yhteistoiminta*). Kunta voi sopimuksen nojalla ottaa hoitaakseen muitakin kuin itsehallintoonsa kuuluvia julkisia tehtäviä. Kunta on nähty valtion taholta usein täytäntöönpanoinstanssina, jonka tehtävänä on ollut vastata valtion sille siirtämistä asioista. Laaja erityislakien kuntaa koskevat säännösviidakko (yli 500 kappaletta) loukkaa edelleen kokonaisuutena kunnallisen itsehallinnon perustuslainsuojaa (Rynnänen 2004, 83). **Sote-asioiden suunniteltu siirtäminen kokonaisuudessaan kuntayksikön päätöksenteon ulkopuolelle loukkaa yksittäisen kunnan autonomiaa.**

9. Elinvoima, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä demokraattinen osallistuminen

Kuntalain (410/2015) 1 §:n nojalla kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. Tämän lain tarkoituksena on luoda edellytykset kunnan asukkaiden itsehallinnon sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle kunnan toiminnassa. Lain tarkoituksena on edistää kunnan toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyttä sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla. **Kansanvallan näkökulmasta kuntalaisen päätösmahdollisuuksien päättymisen tai etääntyminen vähentää paikallisia vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia.**

10. Keskittäminen kasvattaa yliopistosairaaloiden vastuuta

Leikkaustoimintaa suunnitellaan keskitettäväksi lähivuosina yhä suurempiin yksiköihin. Taustalla ovat jatkuvasti kasvaneet erikoissairaanhoidon kustannukset, joiden takia mm. PARAS-hanke aikanaan käynnistyi sekä leikkaustoiminnan laadun parantaminen. Suomessa on paljon sairaalayksiköitä, joissa leikkausmäärät jäävät pieniksi. Vaativaa ja hyvää kirurgista leikkaustoimintaa ei voida tehdä laadukkaasti ja turvallisesti, ellei toimintaa ole keskitetty yksiköihin, joissa on riittävä leikkausvolyymi ja ympärivuorokautinen päivystys. Tätä hypoteesia vastaan kuitenkin käytännössä sotii se, että pienet, tehokkaat ja erinomaiseen asiantuntijuuteen perustuvat huippulaadukkaat suomalaiset yksityiset ja julkiset leikkausyksiköt esim. urheilulääketieteessä tunnetaan jo eri puolilla maailmaa. Asiakkaita ei puutu. Keskittäminen ei sinällään voi olla ainoa lääketieteellisen hoidon laadun tae!

11. Väestön ikääntyminen lisää palvelujen tarvetta

Suomen väestön ikääntyminen lisää sairaanhoidon ja terveystalouden palvelujen tarvetta. Väestön ikääntyminen kasvattaa tarvetta esim. tekonivelleikkauksiin. Kaihileikkauksien määrä kasvaa tulevina vuosina. Operatiivisilla erikoisaloilla geriatrisen kirurgian tarve kasvaa tulee kasvamaan. Kirurgisesti hoidettavien syöpätapausten määrä kasvaa. Syöpätaudit ovat suorassa yhteydessä myös ikääntymiseen. Ennusteiden mukaan rintasyöpä, eturauhassyöpä, ihosyövät ja paksu- ja peräsuolen syöpien määrät kasvavat. Sädehoitolaitteet ovat kalliita. Geenitutkimus ei ole systemaattista. Hypoteesi on se, että syövänhoitojaksojen aikana potilaat joutuvat tulevaisuudessa entistä enemmän matkustamaan ja viettämään aikaa hoitopaikkakunnalla. Syöpähoitojen keskittäminen vaarantaa palvelujen tasa-arvoisen ja oikeudenmukaisen yksilön kohtelun ja palvelujen lähisaatavuuden. **Mihin yksilön valinnanvapauden raja vedetään erikoissairaanhoidon valinnanvapaudessa, on epäselvää?** Ikäihmisten määrä kasvaa vuoteen 2030 asti. Rautalammilla 65-vuotiaiden osuus on jo vuonna 2016 yli 26 %.

Suunnitelmat henkilöstömitoituksen alentamisesta suhteessa asiakkaaseen ja potilaaseen esim. vanhusten hoidossa että lastensuojelussa merkitsevät sitä, että nykyisiä kuntien sosiaalitoimen resursseja (ts. henkilöstö) uudistuksessa siirretään erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon hyväksi. Hy-

poteesi on se sitä, että henkilöstöresursseja vähentämällä joko hoidon laatu heikkenee tai palveluja keskitetään tai kansalaisten taloudellista omavastuisuutta lisätään. Uhka on se, että esim. vanhusten-hoidon henkilöstömitoituksesta säästyvä lisäresurssi käytetään uuden maakunnallisen sote-hallinnon pystyttämiseen. Pelkästään kuntien sosiaalitoimen keskittämisen seurauksena maakuntatasolle syn-tyy merkittävä hallintokoneisto, jonka kustannusvaikutuksia ei tunneta, eikä niitä ole kokonaisuudes-saan uudistusta varten laskettu. Pelkästään laadun valvonta tulee vaatimaan mittavan henkilöstö-resurssin, koska valvonta- ja lupamenettelyä varten joudutaan lisäämään henkilöstöä. Tämä on pois kuntien nykyisistä sosiaalitoimen henkilöstöresursseista.

12. Hoitoketjut paranevat, mutta kustannukset nousevat

Terveydenhuollon kuluja nostaa kehittyvä teknologia. Leikkausrobotiikka ja mm. 3D-mallinnuksen käytön lisäys nostavat yhdessä investointikustannuksia. Potilas voi itse nopeuttaa leikkauksesta pa-rantumista aloittamalla kuntoutuksen ennen leikkausta. Sote- ja maakuntaudistuksen yhteyteen lii-tetty tavoite säästää 3-4 miljardia euroa kustannuksia, ei näytä toteutuvan.

13. Lukioverkon tulevaisuus

Lukioihin on onneksi kohdistettu vähän rakenteellisia muutoksia viime vuosina. Yritykset ovat kaatu-neet kuntien vastustukseen. Ikäluokkien pienentymisestä huolimatta lukioiden määrä on säilynyt lä-hes samana, ja näin on voitu taata laaja yleissivistävä koulutus kaikkialla Suomessa. Tämä on ymmär-rettävää sen johdosta, että elinvoimaisuuden, yritys- ja elinkeinoelämän kehittämisen ja yritystoimin-nan toimintaedellytysten johdosta kuntalaisten peruspalvelut: lasten päivähoido, sosiaali- ja terveys-palveluiden saatavuus lähietäisyydeltä, vanhusten kotipalvelut, mahdollisuus käydä lukiokoulutus kotoa ovat niitä perustavanlaatuisia kilpailutekijöitä, jotka houkuttelevat kuntaan pysyviä asukkaita, vapaa-ajan asukkaita, uusia yrityksiä ja työntekijöitä. Lukiotasoinen koulutus on jokaiselle kehittyvälle ja itsenäiselle kunnalle kuntalaisen yksi peruspalveluista. Kun sote- ja maakuntaudistukseen ei ole sisällytetty koulutus- ja sivistystoimea, on valtion huolehdittava ja tuettava kuntia taloudellisesti siinä, että koko massa säilyy kattava lukioverkko.

RAUTALAMMIN KUNTA

Jorma Kukkonen
kunnanvaltuuston puheenjohtaja

Ari Weide
kunnanhallituksen puheenjohtaja

Mervi Koivula-Laukka
hallintojohtaja

LÄHTEET:

HE 309/1993 s. 26

HE 192/1994 vp s. 19

HE 86/1997 vp

He 235/1990 vp s. 5

Euroopan neuvoston kunnallisen itsehallinnon peruskirja

Kuntalaki 410/2015

Perustuslaki 11.6.1999/731

Nummela-Ryynänen (1993). Kuntahallinnon vaihtoehdot. Kansallisvaltion etäispäätteestä kansalais-yhteiskunnan perustaksi. Helsinki: Lakimiesliiton Kustannus.

Ryynänen (1997). Paikallinen itsehallinto Euroopan yhdentymiskehityksen varjossa. Vantaa: Merme-rus Oy Ab.

Ryynänen, Aimo (2004). Kuntien ja alueiden itsehallinto -kehittämismallit. Helsinki: Edita Pri-ma Oy.

Valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö (2016). Sote- ja maakuntaudistusta koskevat lakiluonnokset perusteluineen.

Lausuntopyyntökysely

	Pvm	Liite nro
Itk		
K.hall.		
K.valt.	25.10.2016	9

Ohjeet:

Sähköisessä kyselylomakkeessa voi liikkua edestakaisin painamalla Edellinen- tai Seuraava -painikkeita. Kysely on mahdollista lähettää vastaamatta kaikkiin kysymyksiin, mutta osa kysymyksistä on merkitty pakollisiksi. Mahdolliset kysymyksiin annetut perustelut huomioidaan vastauksia analysoitaessa. Kyselyssä on runsaasti vastaustilaa lausujien vapaamuotoisille kommenteille. Vastauksia on mahdollista muokata ennen kyselylomakkeen lähettämistä. Kyselyn voi tarvittaessa keskeyttää painamalla Keskeytä-painiketta ja jatkaa vastaamista myöhemmin. Keskeytä-painikkeesta kysely vie automaattisesti sivulle, jossa on linkki jatkettavaan kyselyyn. Sivulla voi myös lähettää linkin sähköpostiisi. Viimeisen kysymyksen lopussa on Yhteenveto-painike, josta pääset tarkastelemaan laatimiasi vastauksia. Yhteenvetosivulta pääset muokkaamaan (Muokkaa vastauksia -painike) ja tulostamaan (Tulosta-painike) kyselyn. Tämän jälkeen kysely pitää vielä lähettää.

Vastauksien lähetys: Kun kyselyyn vastaaminen on valmis, paina kyselylomakkeen yhteenvetosivun lopussa olevaa Valmis-painiketta. Lähettämisen jälkeen kyselyvastausta ei ole enää mahdollista täydentää tai muokata.

Tämä on kyselyn tekstitiedostoversio, jota voi käyttää lausuntopyynnön käsittelyn helpottamiseksi. Toimielimen käsittelyssä voidaan noudattaa esimerkiksi menettelyä, jossa lausuntoa työstetään tekstitiedostomuotoisena ja käsittelyn lopuksi tekstitiedostoon laaditut vastaukset syötetään kyselyyn.

Sähköisen kyselyn Internet-osoite: <https://www.webropolsurveys.com/S/4AE74008A6E14B22.par>

Lisätietoja lausuntopyynnöstä antavat:

Projektijohtaja, alivaltiosihteeri Tuomas Pöysti, p. 0295163012, tuomas.poysti@stm.fi

Osastopäällikkö, ylijohtaja Päivi Laajala, p. 0295 530026, paivi.laajala@vm.fi

Hallitusneuvos Pekka Järvinen, p. 02951 63367, pekka.jarvinen@stm.fi, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaki sekä voimaannpanolaki

Lainsäädäntöneuvos Eeva Mäenpää, p. 02955 30266, eeva.maenpaa@vm.fi sekä

lainsäädäntöneuvos Ilkka Turunen, p. 02955 30097, ilkka.turunen@vm.fi, maakuntalaki ja maakuntajakolaki

Budjettineuvos Jouko Narikka, p. 02955 30017, jouko.narikka@vm.fi, maakuntien rahoituslaki

Lainsäädäntöneuvos Minna-Marja Jokinen, p. 02955 30820, minna-marja.jokinen@vm.fi, laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, omaisuuskyymykset

Lainsäädäntöneuvos Marja Isomäki, p. 02955 30414, marja.isomaki@vm.fi, henkilöstökysymykset

Hallitusneuvos Panu Pykönen, p. 02955 30225, panu.pykonen@vm.fi, verokysymykset

Kyselyn tekniseen toteutukseen liittyvät kysymykset:

Osastosihteeri Jenni Lahtinen, p. 02951 63003, s-posti jenni.lahtinen@stm.fi

Osastosihteeri Miki Höijer, p. 02951 63211, miki.hoijer@stm.fi

TAUSTATIEDOT

Vastaajatahon virallinen nimi

Rautalammin kunta

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

perusturvajohtaja Kirsi Solmari

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Kunnanjohtaja Risto Niemelä

Kuopiontie 11 77700

Lausuntopyynnön käsittelypäivämäärä toimitilimessä

25.10.2016

Toimielimen nimi

Kunnanvaltuusto

Onko vastaaja*

kunta x

sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä tai yhteistoiminta-alue

maakunnan liitto

muu kuntayhtymä tai kuntien yhteistoimintaelin

valtion viranomaisen

järjestö

joku muu

Kysymykset

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteena on kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä hillitä palveluista aiheutuvia kustannuksia 3 miljardilla eurolla vuoteen 2029 mennessä.

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Ei voida.

Esityksen muutosehdotus:

Koska henkilöstön ja palveluiden saatavuus riippuu rakenteita enemmän alueen vetovoimaisuudesta, tulee paikallinen vaikutusmahdollisuus taata jatkossakin.

2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?
Vahvasti eppäilläään. Mitään laskelmia ei ole esitetty. Eppäilläään, että hallintokoneisto lisää kustannuksia ja pienet tehokkaat toimijat katoavat. Vrt. pelastuslaitos. Jo nyt lain valmisteluvaiheessa on tullut esitys, että vanhusten palveluista mitoituksia pienennetään. Mahdolliset säästöt kohdentuvat siis palvelun tuotantoon.
3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?
Ei toteudu. Kaikkia kuntia ei kuulla ja kaikki kunnat eivät ole maakuntatasolla mukana aluehallinnon valmistelussa alusta alkaen, esimerkiksi työryhmiä muodostettaessa.

Kysymyksiä maakuntalaista

4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin x Mikäli demokratian periaatteet päätöksen teossa toimivat ja rahoitus järjestyy**
 - ei pääosin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)
5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)
 - ei x Liiallisten tehtävien vuoksi maakuntahallinnosta tulee sekava ja vaikeasti hallittava**
 - ei kantaa (avotila)
6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)
 - ei x Mikäli resurssija ei taata ts. lisätä kustannuksia riittävästi, asukasdemokratiasta tulee näennäistä. Reuna-alueiden vaikutusmahdollisuudet vähenevät.**
 - ei kantaa (avotila)
7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)

- c. ei pääosin X Esimerkiksi yksityisten toimijoiden roolista ja vastuusta ei ole selvää käsitystä edes poliittisilla päättäjillä
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)
8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa x
9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain:

10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täyttyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei x Pykälässä ei kuvata, miten saavutettavuus taataan. Toimivat sotepalvelut ovat elintärkeät reuna-alueelle.
 - e. ei kantaa (avotila)
11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?
- a. kyllä x Lähtökohtaisesti kaikki sopimukset ovat sitovia.
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)
12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutumisen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?
- a. kyllä (avotila)

- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa x Luonnos on liian keskeneräinen.

13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveystaloudessa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin x Esim. tietohallinnon yhtenäistäminen on perusteltua. Vaarana on, että maakuntien rooli ja paikallistietämys ohitetaan. Toimivia paikallisia, maakunnallisia palveluita, toimintatapoja ei tule romuttaa. Maakunnalla ja kunnilla tulee olla aitoa päätäntävaltaa alueensa sote-palveluihin, sitä ei saa lainsäädännöllä kahlia.
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa x Tässä pykälässä näkyy erityisesti valmistelun keskeneräisyys.

15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei x Julkinen toimija ei voi olla samalla viivalla yksityisten toimijoiden kanssa johtuen mm. rahoituksesta ja valvontatehtävästä sekä yhtiön edun että julkisen edun välisestä mahdollisesta ristiriidasta.
- e. ei kantaa (avotila)

16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista. Vaarana on, että yksityisen toimijan valvonta ontuu ja vähäosainen kansalainen jää huomiotta. Markkinatalouden mekanismi ei pysty toimimaan pienissä kunnissa. Miten taataan, että työnjako ennaltaehkäisevässä työssä kuntien ja maakuntien välillä toimii tehokkaasti?

Itseasiassa koko sosiaalipuoli pitää jättää kuntien vastulle, koska ennaltaehkäiseväkin työ jää.

Kun uutta oppilas- ja opiskelijahuoltolakia säädettiin, opiskelijahuoltopalvelut määriteltiin lähipalveluiksi. Tiedonkulku, oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin edistäminen sekä ongelmien ehkäisy yhdessä opettajien kanssa on tuloksellisinta, kun kuraattori ja psykologi sijoittuvat opetustoimen hallinnon alle.

Kuntien pitää sote-uudistuksenkin jälkeen saada itse päättää, haluavatko ne järjestää opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelut itse, yhdessä muiden kuntien kanssa vai antaa järjestämistä vastuuta maakunnalle. Jotta kuraattori- ja psykologipalveluissa säilyy yhdenmukainen palvelutaso, täytyy näiden palveluiden toteuttamiseen kunnissa myös myöntää suora rahoitus.

Kysymyksiä voimaanpanolaista:

17. *Kysymys vain kunnille:* Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?
- kyllä x
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)
18. *Kysymys vain kunnille:* Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (*Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön*)
Avotila
19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin x Päätäntävaltakysymyksiä ei ole ratkaistu, eikä rahoitusperiaatteesta ole säädetty.**
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)
20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin x Kaikissa kunnissa ei ole täysin selvää ketkä ovat pääosin sotetehtävissä toimivia henkilöitä esim. tukipalvelut. Lisäksi on huoli siitä,**

miten jatkossa kunnassa pystytään tukipalvelut hoitamaan, jos esim. pienen kunnan ainoa palkanlaskija siirtyy maakunnan palvelukseen.

- c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. ei kantaa (avotila)
21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. ei (avotila)
 - e. **ei kantaa x Suomessa on omaisuuden suoja, joka koskee myös julkisyhteisöjä Kunnat ovat nyt eriarvoisessa asemassa, toiset ovat investoineet tiloihin ja irtaimeen, toiset eivät.**
22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?
Kunnille tulisi taata asianmukainen korvaus kiinteistöistä. Palvelun tarvetta ei voi suhteuttaa tiloihin, esim. jos kunnassa ei ole laadukkaita tiloja on vaarana ei palveluja tuoteta jatkossa
23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätekö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?
- a. kyllä (avotila)
 - b. kyllä pääosin (avotila)
 - c. ei pääosin (avotila)
 - d. **ei x Kuntien nykyisten veroprosenttien ollessa eriävät, alueen kuntalaiset maksavat tulevaisuudessa eri suuruista vero, vaikka suuri osa palveluista tuotetaan alueellisesti. Pienissä kunnissa on nyt korkea veroprosentti ja toimivat palvelut**
 - e. ei kantaa (avotila)
24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?
- a. kyllä (avotila)
 - b. ei (avotila)
 - c. **ei kantaa x vrt. vastaus 15**
25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Kysymykset maakuntien rahoituslaista

26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)
 - ei x Väliaikaisratkaisuna toiminee, mutta maakuntien itsenäiselle toiminnalle tulee saada rahoitusratkaisu**
 - ei kantaa (avotila)
27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa x Ei riittävästi tietoa keskeneräisin valmistelun johdosta**
28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotilaa): Maallikon on vaikea arvoida tarvetekijöiden todellisia perusteita, painokertoimen merkitystä. Näiden lukujen perusteella on mahdoton arvioida, miten ja minkälaisia palvelujan kuntalaiset saavat!**
29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27–28 §) riittävä?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin x Mikäli alueille ei muodostu suuria yllättäviä muutostekijöitä ja kriteerit tarveperusteiseen rahoitukseen ovat riittäviä ja perusteltuja**
 - ei pääosin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila)
30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Kysymykset muista lakiluonnoksista

Maakuntajakolaki

31. Pidätkö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)
 - ei x Osa maakunnista varustetaan kapeammilla hartioilla, kuin nykyisin, kun kunnat kuuluvat kuntayhtymiin. Riski on toisaalta se, että ulkopäin, vastoin tasapainoista aluekehitystä, osa maasta autioitetaan .
 - ei kantaa (avotila)
32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus

33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa x Koska vaikutusarviota ei ole tehty, eikä uskottavia laskelmia ole saatavissa, ei asiaa voida arvioida**
34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?
- kyllä (avotila)
 - kyllä pääosin (avotila)
 - ei pääosin (avotila)
 - ei (avotila)
 - ei kantaa (avotila): Asiaa on mahdotonta arvioida, koska mitään koelaskelmia tai vastaavia ei ole käytössä. Kaikki kriteerit eivät avaudu niin, että pystyisi arvioimaan niiden merkityksen oman kunnan asukkaille esim. koulutustautakerroin, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa??

35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtiosuuskokonaisuudesta. Yksikanavainen rahoitus näyttää vielä saavuttamattomalta. Hyvinvoinnin edistäminen ei ole mitenkään konkretisoitunut, nyt se on "haamu".

Verotus

36. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa x Aikataulu ja sisällöt puuttuvat

37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Maakunnille taattava verolaissa toimintamahdollisuudet. Kuntien elinmahdollisuudet on säilytettävä siten, että kehittämiseen on riittävät resurssit.

Henkilöstö ja eläkkeet

38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin x
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa (avotila)

39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

- a. kyllä (avotila)
- b. kyllä pääosin (avotila)
- c. ei pääosin (avotila)
- d. ei (avotila)
- e. ei kantaa x Varmuutta siitä, ollaanko säätämässä kaikinpuolin tasapuolinen järjestelmä, ei ole

40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Uudistuksen vaikutukset

41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Uudistuksella on mittavia ja monin tavoin ennakoimattomia vaikutuksia kuntakenttään.

Jääkö kunnan oma kehittäminen esim. kunnalle jäävien tehtävien osalta muutoksen jalkoihin?

42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?
Eppäilläään monestakin syystä. Verotusoikeus, talous, työnjako valtio-maakunta-kunta akselilla on edelleen epäselvä.

Uudistuksen tuki

43. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen?
- a. sote-integraatio x
 - b. talous x
 - c. hallinto ja johtaminen x
 - d. omaisuusjärjestelyt x
 - e. tietohallinto ja ICT x
 - f. viestintä ja osallisuus x
 - g. henkilöstösiirrot x
 - h. palvelutarpeen arviointi, tilaaminen x
 - i. muuta, mitä? x Palvelutarpeen ja tuottamisen logistiikan suunnittelu. Esimerkiksi missä on terveystakeskus ja miten sinne mennään.

Muut kysymykset

44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.
Tähän liitteeksi kunnanjohtajan tekemä lausunto.
45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

